

Utredningen om upphovsrättens inskränkningar

WIKIMEDIA
SVERIGE

Eric Luth
11/1 2024

Vad omfattar upphovsrätten?

(§ 1-2)

- **Form men inte idéer**
- **Allt som uppnår verkshöjd**
- § 1 innehåller en lista men den är inte fullständig
- Upphovsrätten omfattar rätten att framställa exemplar och att göra dem tillgängliga för allmänheten i ursprungligt eller ändrat skick
- **Att tillgängliggöra den för allmänheten omfattar att:**
 - Överföra (trådbundet eller trådlöst), framföra offentligt, visa offentligt och sälja.
- Ett verk kan bestå av flera upphovsrätter (tänk film, musik)

1. skönlitterär eller beskrivande framställning i skrift eller tal,
2. datorprogram,
3. musikaliskt eller sceniskt verk,
4. filmverk,
5. fotografiskt verk eller något annat alster av bildkonst,
6. alster av byggnadskonst eller brukskonst, eller
7. verk som har kommit till uttryck på något annat sätt.

Vad omfattar upphovsrätten? (§ 3)

- Ideell och ekonomisk rätt
- Den ideella rätten kan inte förhandlas bort (i någon större utsträckning)
- Innebär att man måste ange namn i enlighet med god sed
- Innefattar även det så kallade ”kränkthetskravet”

Vad omfattar inte upphovsrätten? (§ 9)

- Författningar,
- Beslut av myndigheter,
- Yttranden av svenska myndigheter och
- Officiella översättningar av sådant som avses i 1-3.

Utom de kartor, bildkonstverk, musikaliska verk eller diktverk som kan ingå i ovanstående.

Hur förhåller sig verk till varandra? (§ 4)

- Vanliga verk
- Bearbetningar – både bearbetningen och originalverket har varsin upphovsrätt (översättningar, remixar, filmatiseringar av böcker...)
- Nya, självständiga verk – det nya verkets upphovsrätt är inte beroende av originalverket (vissa typer av parodier t.ex.)

Inskränkningar i upphovsrätten (§ 11-27)

- Begränsade av Infosoc-direktivet
- Medför bara inskränkningar i ekonomiska rättigheter, inte i ideella rättigheter
- I dagsläget kräver alla inskränkningar att namn och källa anges i enlighet med god sed, men detta kommer delvis att förändras med största sannolikhet
- Begränsas av ”trestegsregeln”

Inskränkningar i upphovsrätten (§ 11-27)

- Ska balansera upphovsmannens och allmänhetens intresse, bland annat för yttrandefrihet, undervisning, forskning, kulturarv osv.
- Sverige och Norden, med avtalslicenstraditionen, har traditionellt haft få och svaga inskränkningar, men dessa har stärkts av EU-lag

Kommitté -direktiv

- Trestegsregeln
- Namn och källa
- Panoramafrihet
- Nyhetsrapportering
- Parodiundantag
- Allmän översyn

Upphovsrättens ramverk

Upphovs- rättens inskränkningar påverkas av:

- Internationella avtal
- EU-direktiv
- Svensk lag

Internationella avtal

- Bernkonventionen
- TRIPS-avtalet
- Marrakechfördraget

EU-rätt

- Infosoc-direktivets undantagskatalog
- DSM-direktivets obligatoriska undantag

Trestegsregeln

Undantag och inskränkningar får bara tillämpas:

- 1) I vissa särskilda fall,
- 2) Som inte strider mot det normala utnyttjandet av verket eller annat alster, och
- 3) Som inte oskäligt inkräktar på rättsinnehavarnas legitima intressen.

Trestegs -regeln

- Infosoc-direktivets version
- Högsta domstolens version
- Hur ändrar vi en skadlig praxis?
- Frågan är *om* trestegsregeln ska införas; för de andra frågorna *skall* det införas

Namn och källangivelse

- EU har inte harmoniserat den ideella rätten.
- § 3 och § 11 anger att namn och källa ska anges i enlighet med ”god sed” – medan EU-rätten använder ”om det inte visar sig vara omöjligt”. Samma sak?
- Svensk lag använder ”god sed” i portalparagrafen medan EU-rätten anger namn- och källrekvisit paragraf för paragraf. Vilket är bäst?
- Spännande fråga för Wikimedia för här blir det tydligt att vi är både konsument och producent

Parodi -undantag

- Sverige har haft ett parodiundantag som byggt på rättslig praxis.
- Infosoc-direktivet har ett parodiundantag Sverige inte har införlivat.
- DSM-direktivet gör parodiundantag obligatoriskt på plattformar som omfattas av artikel 17 (INTE Wikipedia)
- Rättsfall: Svensk tiger, Mobilfilmsmålet, Deckmyn
- Fråga: Hur ska ett parodiundantag införas i svensk rätt?

Nyhets- rapportering

- Sveriges nyhetsundantag omfattar bara verk som hörs eller syns under händelsen (t.ex. vid en demonstration)
- Det finns inget annat undantag för att använda exempelvis skyddade fotografier i journalistik
- Medier menar att det innebär en stor svårighet i sin verksamhet, i synnerhet som många bilder är svåra att klarera rättigheter för (t.ex. Från sociala medier)
- Rättsfall: Mobilfilmsmålet
- Fråga: Hur ska ett undantag för nyhetsrapportering införas i svensk rätt?

Panorama- friheten

- Bakgrunden känner vi nog alla till...
- Direktiven säger att *i vart fall* privatpersoner ska kunna dela bilder på offentliga konstverk i sociala medier
- Utmaningen: Kommersiell användning
- Andra frågor: 3D, återge, vad är ”stadigvarande”, vad är ”offentlig plats” (Hundertwasser)
- Rättsfall: Wikimediadomen (har aldrig testats av EU-domstolen)
- Fråga: Hur ska panoramafriheten utformas?

Allmän översyn

Föreningen har fokuserat på:

- Text- och datautvinning och AI
- Öppen vetenskap och öppen forskning
- Bättre möjligheter för kulturarvets digitalisering

TACK!

WIKIMEDIA
SVERIGE